

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasi Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 40.— Din. za naročnike v inozemstvu 60.— Din letno. Posamezna številka po 1.— Din.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 1 Din za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštne še 25 Din.

Telefon uredništva št. 312

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat 1 Din. Inzeratni davek posebej.

Oznanila sprejema upravništvo lista.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6/L.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštne.

Izjava.

Na predlog pokrajinske uprave za Slovenijo se je izvršilo imenovanje novega podpredsednika višjega šolskega sveta.

O tem vrašanju je razpravljati tudi širši svet pov. UJU v Ljubljani na svoji seji 28. decembra 1922. Stavil je svoje predloge, ker je vzel podpredsednik iz vrst ljudskošolskega učiteljstva, da bi imel tudi polno zaupanje vanj.

Imenovanje se je izvršilo na podlagi izrecne iniciative g. d. nam. Iv. Hribarja, ki pa ni upošteval želje, ki so jo izrazili najlegitimnejši zaupniki in zastopniki učiteljstva iz vse Slovenije, predsedniki vseh 32 okrajnih učiteljskih društev iz mariborske in ljubljanske oblasti ki so bili na seji navzoči.

G. namestniku je bila izražena želja učiteljstva v obliki **tropredloga**. Izjavljamo, da smatramo novega podpredsednika za »izvršeno dejanje«, ki nas je pred njega postavil g. minister Ivan Hribar.

Toda zaradi osebnih vprašani se ne bodo razdvajale naše vrste, kar je bila morda želja g. Ivana Hribarja.

Obžalujemo le, da je g. pokrajinski namestnik prezrl željo in predlog zastopnikov učiteljstva iz vse Slovenije, posebno še zato, ker je to v popolnem nasprotju z upoštevanjem, ki ga je dosedaj še vedno našlo učiteljstvo pri osrednji vlad!

HREN:

Stari idealisti ...

Današnji časi in razmere so abnormalne. Tega menda ni potreba še posebej dokazovati. Čutimo dovolj na lastni koži, vzgledov vidimo vse polno v vseh stanojih, v vseh panogah avnega življenja. Če človek vse to opazuje z malo širšega vidika, pride nehoti do prepričanja, da se še vedno igrajo z nami valovi povojnega življenja in razmer. Mi se borimo za bilke in se hočemo rešiti, a komaj se oprimeš na videz rešilne bilke, že se utrga in drviš naprej in naprej. Kje in kedar se boš ustavil, tega niti ne slutiš. Res prava igračka — lupinica — na razburkanem morju povojnih razmer.

In tako gre že peto leto vedno navzdol, navzdol. Prva leta je še šlo. Ne samo za to, ker so bile takrat drugačne družinske razmere in smo bili primeroma s

v Beogradu. G. pokrajinski namestnik je pri tem pozabil, da je prezrl željo organiziranega učiteljstva, ki stoji danes ramo ob ramo v najtesnejši zvezi s hrvatskim in srbskim učitelstvom; da je prezrl željo učiteljstva, ki se bori za državno, narodno in stanovsko edinstvo ki se bori v najširših masah za uveljavljanje državne ideje in avtoriteto jakega ustavnega državnopravnega in družabnega reda — kar je dosedaj še vsaka osredna vlada znala visoko ceniti in upoštevati.

S svojim korakom je g. Ivan Hribar potrdil svoje znano stališče, da ni prijatelj stanovskih in strokovnih organizacij.

Prepričan naj bo, da s tem ni omajal zaupanja v prestž organizacije in ne zaupanja članstva v dvaintridesetorico predsednikov okrajnih učiteljskih društev, ki so mu podali svoje želje. Da uživa organizacija in predsedniki okrajnih učiteljskih društev zaupanje svojega članstva, slovenskega učiteljstva je najboljši dokaz izid volitev učiteljskih zastopnikov v višji šolski svet.

V imenu tega učiteljstva izrekamo ponovno obžalovanje nad stališčem g. pokrajinskega namestnika, ki ga je zavzel napram želji zastopnikov slovenskega učiteljstva.

Poverjeništvo UJU v Ljubljani.

sedanjimi cenami mnogo boljše plačani. Gmotno vprašanje je sicer eden glavnih momentov in zavisi prav mnogo od njega, vendar to še ni vse. Zato še enkrat poudarjam, da je bilo prva tri leta neprimerno boljše nego zadnji dve, temu ni bil glavni vzrok samo prevedenje na dinarske plače in neprimerno nižje cene, ampak še nekaj drugega. **V nas je živela takrat še trdna in neomajana vera v lastno moč in silo, vera v državo in njene oblasti, vera v konsolidacijo razornih razmer.** To je bil poleg boljših gmotnih razmer poglavitni vzrok, da smo bili kar omamljeni od prvih poljubov zlate svobode toliko zaželeni in toliko pričakovani. Zato nismo videli kaj nas še čaka do cilja prave in resnične svobode. Jetnik, katerega spustite po dolgih letih težke ječe na svobodo in ga rešite železnih spon, ki so se mu zaedle globoko v meso, se prve tedne in mesece počuti bolj nesrečnega,

kakor preje in niso redki trenutki, ko si zaželi zopet temnice in spon. Sa se je bila njegova narava vsemu temu že privadila.

In kako je z nami danes?

Danes nosijo nekateri izmed nas vero v boljšo bližnjo bodočnost sicer še na jeziku a v srcih in dušah je ni več. Zamorile in ubile so to krute razmere sicer prav polagoma, zato tem bolj gotovo in sistematično. Zato še ni največje zlo, da smo raztrgani, bosi in lačni berači. Zakaj tudi revež je pogosto srečnejši od bogatina. Največje zlo je, da je večini izmed nas ubita vera v ozdravljenje razmer. Zanašali smo se na stranke, zanašali se na vlado, zanašali na nedotakljivost zakona, zanašali se na oblasti. A varanj smo bili na vsej črti in povsod. Zato bom danes z dvomljivim nasmehom pogledal morda resničnega prijatelja, ki mi obeta pomoč, a poka mu ne bom ponudil, da me vzdigne, ker nimam več vere vanj.

Omeniti moram, da velja vse to o vseh javnih nameščencih, torej o vseh stanovih, ne samo o učitelstvu.

Kaj pa je z nami, z učitelstvom?

V abnormalnih razmerah so tudi abnormalni ljudje — za tiste čase in razmere — normalni. Seveda velja pravilo tudi obratno.

Dandanes živi vse trenutku in užitku. Vse hlata po gmotnem dobičku in se ne ozira prav nič na svojega bližnjega. Pogini ti makari za plotom gladi, da morem le jaz udobno živeti in uživati! Za utri se ne menim, kako bode po moji smrti, me ne briga. Narod, domovina, država, svoboda... To so samo buhlice, katere nosimo na jeziku, pa samo na videz in samo toliko časa, dokler nam nesejo zadosten dobiček. Narod, domovina, država, bratstvo, svoboda, te so vendar samo za to tu, da jih izrabljamo v svoje namene, osebne, strankarske, politične.

To sliko ti kaže avno življenje vseh povsod, pa opazuj, se razgovarjaj ali pa čitaj časopise katerekoli hočeš.

Učiteljstvo pa dela, dela bolj kakor je delalo v normalnih razmerah menda zato, ker tudi boli strada in trpi pomankanje s svojimi družinami vred. Povsod v vseh narodno - izobraževalnih, pevskih, dramatičnih, gospodarskih, političnih društvih in organizacijah, povsod znajo dobiti sestrskano paro, da jim opravi vsaj tričetrt tistega dela duševnega in telesnega.

Dajmo šoli odrasli mladini svoj časopis, ki ga popolnoma pogrešamo v naši državi; dajmo ji primernega čtiva (naša literatura ima zelo malo knjig za »odraslo mladino«); svetujemo ji, kako naj razprede akcijo za medsebojno pomoč, kako naj po svojih močeh udeleži v dobrodelnosti (prostovoljne instruktorske ure prireditve v prid revnih in bolnih tovarišev); izpremenimo šolska poslopja v prave mladinske dome, t. j.: šolska oblastva naj odredijo, da bodo ob nedeljah in praznikih in vseh pouka prostih dneh šolska poslopja na kmetih in v mestih mladini na široko odprta za vse njene prireditve, za mladinske delavnice in mladinske knjižnice, oziroma čitalnice predvsem pa za nedeljske izlete.

Nedeljske mladinske izlete? Zakaj ne? Za izletnike so pa vendar gostilne in prostori pod milim nebom! Poslednji pač — a le v toplem letnem času: spomladi, v jeseni in pozimi — kje pa naj bi se »Mlado kolo« takrat ustavilo, da se odpočije od dolge hoče? V gostilnah, posebej

in če gre za kake zbirke, mora zopet učiteljstvo žrtvovati ali pa nabrati vsaj tričetrt tistega davka, pa naj bode zbirka te ali one vrste. Za druge je treba žrtvovati vse, sebe pa pozabiti. Kar si ustvarimo, si ustvarimo sami s svojimi lastnimi močmi. Javnost meče nam kvečjemu polena pod noge. Tako je bilo pri tiskarni; nič boljše drugod. Drugi uživalo in zbirajo premoženje v teh abnormalnih časih, mi pa stradamo in delamo. Stranke so že od nekdaj izrabljale učiteljstvo, pa bodisi ta ali ona. Zato smo pa mi delali za nje, če so nam le namignile in privoščile lepo besedo. Bili smo in smo še njihova igračka — žoga — s katero so se igrali. — **Zato smo prišli tako daleč, ker smo delali vedno in le za druge. Sebe pa pozabljali.**

V tem oziru smo ostali še stari idealisti. Naše družine gladujejo in prezebaajo z nami vred. Zašli smo v bedo, v kakršni še nismo bili. Še nikdar nismo tako težko skrbeli za svoje kakor sedaj. Pa poglejmo svoje časopise, ki je zrcalo našega dela! Iz njega dobiš sliko, da se nam godi v teh abnormalnih razmerah, popolnoma normalno. Urednik nas kliče na posvetno anketo, konvikt nas vabi, da mu odstopimo samo eno mesečno plačo — tokrat k sreči in menda izjemoma sami zase, ker drugače dajemo drugim in — šolski odri delujejo, da je veselje, nič manj druga društva lastna strokovna društva ima o samo znanstvena in šolsko-politična predavanja, na občnih zborih sklepamo korporativni pristop k »Jugoslovenski Matiči« in Ciril-Metodovi družbi. Rdečemu križu itd., itd. Ko pa pride prvi, pa gledamo debelo, ker ne moremo kriti s prejemki niti prehrane za svoje družine, na obleko in obutev niti misliti ni.

Res pravi pravcati stari nepraktični idealisti, ki nikakor ne sodijo v današnje realne razmere. Včasih sem vedno mislil, da so razmere abnormalne, mi pa smo normalni. Zdaj se mi pa že vsiljuje nasprotna misel.

In kaj naj začnemo? Kaj sem hotel s to dolgovestnostjo?

Nič drugega, kakor ugotoviti dejstvo, da učiteljstvo dela in dela še vedno in tako idealno in požrtvovalno kakor še nikoli prej, da se zaveda v polni meri resnosti časov in žrtvuje vse za ljubljeno svobodno domovino, in da pri tem gine v pomanjkanju in bedi. Vsi tisti faktorji pa,

no ob nedeljah polnih surovosti in razuzdanosti? Kako lepo bi bilo, in današnji druginji še posebno primerno, ako bi ob takih izletih dobila mladina kotiček v šolskem poslopiu kjer bi vsak pojedel svoj košček kruha in se odpočil.

A — joj meni! — že jih vidim vse šolske metlače — pometače, kako dvigajo metle in vse šolske voditelje, kako rožljajo s ključmi... huda mi je predla, ako hitro ne umolknem.

Samo še predrzen klic iz za ogle: Ne dajmo mladine iz rok!

Ilka Waštetova.

Pedagoško-didaktične smernice kiparsko-rezbarskega pouka.

Napisal prof. Alojz Repič.

Tretja stopnja pomožnih vaj obsega pomožna dela: pripravljanje in popraviljanje orodja vseh vrst, rabo pomožnega orodja (šestila, merila, strugala (Raspel) in pil), mešanje barv, barvanje, zlatenje. V pomožnih delih se vežbaj učence že od vsega začetka, sam si mora znati na-

LISTEK.

Naj dajmo mladine še iz rok!

Prosveta je nekakšen izdelek, skupen izdelek vseh duševnih delavcev. Za vsak izdelek so pač največjega pomena — zmožni delavci. Čim boljše, tem zmožnejši so torej posvetni delavci, tem lepše napreduje prosveta.

Zato mislim, da za nas vzgojitelj je ni važnejšega, pa tudi ne primernejšega in — najnejšega dela, nego je **vzgoja prosvetnih delavcev.**

Prosvetni delavci bodo šele tedaj lahko delali uspešno in trajno, ako jim bodo ščitili hrbet socijalni delavci. Za tako spoznamo delo na je treba novi rod šele vzgojiti.

Vzgoja prosvetnih in socijalnih delavcev bi bila hvaležno in za nared in državo morda najvažnejše delo.

In prav to menda edino to delo smo doslej puščali popolnoma v nemar.

Trudimo se, da otroku do njegovega 14. leta vcepjamo vse zmožnosti in vse dobro, ali s 14. letom ga pahnemo v svet — idi in pomagaj si sam.

Mar nismo kruti in — bedasti. Mehke otroške duše gnetemo in gnetemo, da napravimo iz njih sebi in državi prikladno testo, a kadar je testo lepo gladko, ga vržemo v kot, da se — skisa: le malokdaj in le slučajno lahko pade testo na dovolj toplem kraju, kjer se speče v — bled kruh, nam in državi komaj užiten.

Naš poklic nas je postavil na pravo mesto, na mesto, za katerega bi nas morali zavidati vsi elementi v naši državi. Izrabljamo neprecenljivo moč, ki jo imamo v rokah v dobro našega naroda! **Ne orehajmo šoli odrasle mladine od sebe, temveč pomagajmo ji, da si osnuje trdno oporo v vzajemnem delu, v skupni organizaciji, ki jo bo vselej obvarovala duševnega in tudi fizičnega padca.**

ki so imeli za nas samo prazne lepe oblike in jih imajo še danes, naj se zavedajo, da smo s svojimi silami pri kraju in da bomo morali tudi mi enkrat prav resno misliti sami na sebe. Zakaj danes dobro vemo, da je lahko za domovino umreti, a za njo živeti je pa silno, silno težko.

DR. LEOPOLD POLJANEC:

Naraščaj Rdečega križa.

(Konec.)

Tako smo v šoli načeli, s pomočjo staršev seveda, mimo drugih altruističnih čustev vprašanje o »ljubezni do bližnjega« najvišji, a tudi najtežji dosegljivi cilj, ki mora po njem stremeti človeštvo, ako se hoče izmota iz sedanjega splošnega razsula. Sedanje življenje namreč ni znošno; ta boj človeka proti človeku, sloja proti sloju, naroda proti narodu tudi v prazgodovinski dobi, ko si ljudi predstavljamo kot divjake brez kulture, ni mogel biti hujši nego je danes.

Kadar pa se naša mladina povzpne z izdatno pomočjo staršev in doma do bratroljublj in ljubezni do bližnjega, takrat se odpre njej in nam vzgojiteljem neizmerno veliko in prelepo polje, kjer se moramo v vzvišenem poklicu izdelati in izživeti. Vsak kraj, vsaka šola ima tu svoje posebne cilje, kjer se lahko udejstvuje. Naj navdemo le nekaj primerov:

Zbiranje članov v naraščaj Rdečega križa nam daje že samo na sebi priliko, da vzgajamo čustvi vzajemnosti in ljubezni do součencev. Po ameriškem in češkem načinu se namreč vpiše ves razred. Kakšen prispevek je to, 20 para mesečno, ali letno 2 Din na učenca! To ni niti za »četrt litra slabega vina«, da govorimo v vrednostnem merilu našega občinstva! Ako pa učenec — in takih je vedno nekaj v razredu — niti tega ne zmore, pa založe premožnejši večje vsote; razred pa nastopa proti Društvu rdečega križa kot samozavestna ednica po načelu: »Vsi za enega, eden za vse.«

Učenka se je razbolela; deklice jo hodi obiskavati ter ji krajšat dolgega časa, ki tako zvesto sedi ob bolniški postelji. Govore o šolskih in drugih dogodkih, ki so zanje tako važni in zanimivi, in živahen smeh zveni po sobi. V postelji pa se zaiskrijo trudne oči in vesela poteza zalga ob ustih. Zdravniki naj vam povedo, kako veselje in radost lečita bolezn!

Dijaki, koliko darov vam je podarila priroda, samo nikar teh talentov zakopavati! Vendar so med vami manj nadarjeni tovariši, ali taki, ki še niso »izpregledali«. Odličnjak, latinec ali matematik, pomoži bratu zaradi ljubezni do njega, pokaži mu z Ariadinim klobčičem izhod iz bloščice latinske in grške slovnice, uvedi ga v skrivnostni algebre! Trše orehe lahko tolče in lušči razred skupno, v ta namen vam ravnatelj na stečaj odpro šolske sobe. Ne morem in ne smem pa zagovarjati slepega prepisovanja, te posebne vrste »ljubezni do bližnjega«, ki se je tako razpaslo po naših srednjih šolah.

Imamo pa tudi vzgledne učitelje, ki izven obveznega šolskega pouka, učence brez nagrade poučujejo, jih dvigajo, jim pomagajo, da bi jih ne potrl glas sodne trombe ob sklepu šolskega leta. Imamo jih, naše gore prave liste, ter se ponašamo z njimi!

Po načelu sedanje vzgoje in modernega pouka je treba že mladini vcepiti duha samostojnosti in veselja do dela. Kolikokrat čuješ tožbo, da je naša mladina, ki zapuša šole, nerodna in neporabna za delo, ki ga od nje zahteva trdo življenje. Kako pa naj shodi otrok, ako ga vedno držiš za roko ali vodiš za vrvice! Tu pa se dajo prirojeni posebni darovi naših učencev in dijakov in njih veselo udejstvovanje tako uspešno uporabiti za vzvišene namene, ki jih naj goji naraščaj Rdečega križa. Pevci, glasbeniki, igralci, telovadci se združijo (drugi pomagajo po svojih močeh) ter prirede predstave, vse njihovo delo pa mora prepleti, kakor prepleta rdeča nit naše narodne vezenine, visoka misel, da se trudijo za ubogo dečo, za šolske knjige in druga učila, potrebna revnim součencem, za šolske ali dijaške kuhinje, ali za kak drugi plemeniti namen. Deklice lahko kroje in šivajo perilo in obleke za siročad, nežna, dragocena ročna dela in to,

kar izdelajo dečki — pletarji, knjigovezi itd. pa se prodajo in izkupiček posveti človekoljubnim namenom. V tej smeri, hvala Bogu, učiteljstvo že jako pridno deluje, treba je raztresene ude zbrati, delo napeljati v skupno strugo ter jo poglobiti. Ne priporočam pa gola nabiranja denarnih prispevkov v kak dober namen. Lani smo nabirali za gladno rusko dečo. Starši so prispevali, otroci prinašali denarja, desnica je dajala dar, ki zanj že levica ni znala, da ne govorim o srcu in duši, ki nista niti zavzela ob tej pretresljivi bedi in lakoti. Mrtvi darovi, — mrtvi namreč za vzgojo naše dece —, zakaj ni jih ovijal rdeči trak visoke ljubezni do bližnjega, ki edina more umeti bedo ter premagati vse ovire.

Tu so vam Čehi drugačni ljudje! Od 15. septembra do 15. decembra 1921 so člani in članice njihovega naraščaja (Dorost Červeného Kříže) iz 2000 šol agitirali, šivali, pletli, dajali predstave, zbrali prilične vsote ter poslali v Rusijo 52 zabojev nove obleke, 32 zabojev obnošenih obleke, 505 družin pa je vzelo k sebi ruske sirote. Za vsakim parom nogavic, ki jih je pletla in poslala češka mladenka, se je odrgal tudi dobršen del njene nežne, a velike duše ter spaval tja v stepi ob Donu in Volgi, kjer je bela žena z velikim mahljaji kosila po poljani.

Članek mi je preveč zrastel pod peresom, toda človeku odleže, ako lahko vse izpove, kar mu je pri duši. Vem tudi, kako težko je biti glasnik v lastni domovini; zato prosim, da pogledate, če ne verjamete meni, kako se vedejo v tem oziru Američani in Čehi.

Ti namreč vedo, kaj delajo.

Družabna in uradna titulacija žene — učiteljice.

Titulacija žene v družbi ima, kot tudi titulacija moških, svoj kulturni razvoj na Francoskem v deželi »finih manir«. Iz Francije so povzeli titulacijo Avstrijci in južni Nemci, medtem ko so se severni Nemci le počasi prilagodili tujemu vplivu. Sredi 19. stoletja je v Nemcih običajno izražanje francoskih predikatov. (Madame, Mademoiselle) zopet izginjalo in poiskali so si na dvorih pristnih priimkov — gospa, gospodična, — za moške mesto Monsieur — gospod. Z dvorov je prešla titulacija v »boljše« meščanske kroge in iz teh v nižje, najnižje in celo kmetiške, kjer sicer vso kulturo družabno radi zavračajo. Francoski predikati (Mamse!) so se ohranili samo še za posle v grajskih hišah, na katere so prešli kot nekakšno poroštvo stare častivredne družine, potomcev viteštva. Moderni ženski napredek pa je v titulacijo žene mogočno posegel. Med moškimi ni bilo nikdar razlike. Vsakemu meščanu se je reklo — gospod — brez ozira na starost, oženjenost, stopnjo olike. Otroci seveda so tu v izjemni in za te ni titulacije. Dvorniki imajo svoj »ceremoniel«. Med ženskami je ime prvotno predikat — gospa — višji pomen dostojanstva oženjenosti in gospodična nižjo čast neoženjenosti, torej družabno drugo stopnjo. To je veljalo dotlej, da so dekleta samo predla, se pripravljala na moštve. V družabnem običaju se je precej udomačilo »milostljivo«, da se med boljimi in nižjimi zopet naredi razlika. Tudi »milostljiva« je potegnila nase širše mase žensk, zlasti po sladkih čestitcih in dobičkaželjnih trgovcih. Titulacija je hotela naposled postati praktična, značilna v izražanju preprosta za hitro govorico urada, prometa in okretna v družbi. Potreba teh svojstev je bila tako velika, da se je poizkušalo titulacijo sploh odpraviti in uvesti samo lastno ime. Ta doba pa je bila kratka! Ni držalo ljudi klicati samo po imenih, v trgovini, v javnosti nepoznanjih. Poseči se je moralo zopet nazaj. Ker pa so v zadnjih desetletjih žene zelo, ponotoma napredovale v samostojnih poklicih, ki predstavljajo v državi visoko stopnjo zmožnosti, olike in delavne sile, iste socialne stopnje, kot jo ne zavzema niti vsak mož, sorog — gospe, — po katerem je kaka ženska dosegla višjo družabno stopnjo od neomejene deklinje, je na zahtevo pravice prešel predikat gospa tudi na neoženjene izobražene dame, kotim so poverjena višja mesta.

Po starih nazorih bi morala stopiti v stran, nazaj, gospodična profesorica pred gospo branjevko, gospodična doktorica pred gospo »Hausmeisterco« in gospodična učiteljica pred gospo delavko: Predikat gospa se je spočetka priznal v uradu, ministerjalnim odlokom podeljen samo princeznjam, nadvojvodinjam, sploh dvorjankam in visokim aristokratijam

že pri rojstvu. Nadvojvodinja, abtisinja damskega konventa v Pragi je poleg — gospa — tudi — visokočastitost — Hochwürden — reverendissima. — Predstojnicam slavnih cerkvenih kongregacij, šolskih višjih zavodov in šol, voditeljicam klinike, bolnišnice, damskih konviktov je podeljen predikat gospa. Luteranski damski zavod titulira predstojnico gospa Domina kar se v slovenščini smešno glasi, ker ne mislimo na pomen Domine (latin. Domina).

Vsa ta mesta so jako odlična, le za aristokratije določena, ki pa so imele družabno izobrazbo, ne toliko šolske, kolikor jo ima danes lahko navadna meščanka. Zmožnosti v glavi po državnih spričevalih in diplomah potrjene vsekakor nadkriljujejo plemenitost rodu, zato so se meščanke potegnile za pravico — gospe.

Kakor je vsak moški gospod, tako naj bo vsaka žena gospa. Ne nazivamo gospodičev, torej ne nazivamo gospodičen. Nemška Avstrija je leta 1919, v posebnem odloku ministrstva podelila učiteljicam z usposobljenostnim izpitom uradni predikat gospa. Po starosti se to ni moglo urediti, ampak po stopnji višje avtoritete. Ker pa titulacija ne ostane last in nedotakljiv dokument posameznih, prede v nepoklicane je najprimernejše, da se takoj za vse uveljavi. To naredi promet v javnosti. Višje mesto, predstop pa pristojna onim le, ki so dosegle same zase višjo stopnjo kot kulturne delavke v državi. Dve približno enako izobraženi se pa poklonita med seboj pred starejšo ali omoženo. V uradu po stopnji službe in službenih let. Veljaven cerkven zakon pa ni nobena posebna višja stopnja več, ker prizna javnost tudi civilno poročenim, celo »salzburški poroki«, torej predikat gospa, čeprav so te le gospodične, v začasnem zakonu brez dosmrtnih zavez. Niso vse gospodične device, kdo bi to ugotovil? Bodimo torej vse gospe. Ne pristojna pa doktorjevi ženi ali nadučiteljevi poklic moža imenovati. Ne gospa doktor, ampak gospa doktorjeva — nadučiteljeva. A uradnici — gospa nadučiteljica.

Z ozirom na praktično, primerno in kratko pojdno izražanje je — gospa; za vse razmere najznačilnejši. Kaj se ima javnost brkati za to ali je dotična oseba omožena, ločena, vdova, zaročena, živi v modernem zakonu, ima otroka ali je devica ali ni, ali je zaljubljena. Kaj vse to, ki se sploh lahko v eni osebi desetkrat premenja. Starejše dame, žene splot, naj se titulira — gospa, kaj zato če se niso omožile! To je zasebna stvar in uradnica ni stara devica.

To mišljenje izražanja je emancipacija spravila v površja. Državna uradnica ni zaostala pepelka v »zgovorjenem kotu«, ker ima lahko vse lastnosti za zakon

in bi se lahko omožila. Najmanj pa je učiteljica »stara devica«, ki ji je v uradu podeljen delokrog matere, vzgojiteljice.

Kako šolski urad tozadevno postopa? Višji šolski svet se drži dosledno pri nas še običajne razlike med gospo in gospodično. Okrajni šolski sveti in šolska vodstva pa v mnogih, ne v vseh slučajih, titulacijo izpuščajo. Sklicujejo se na kratak način. To so mlade moči po pisarnah, ki bi v direktnih naslovih in pisarniških vlogah lahko upoštevale brez zamude časa dnevni red družabne olike. Ne gre tu za njihove interne nastave, a lep slog klasične slovenščine v izobraženem tonu vzornega spisa zahteva nekoliko titulacije. Vsaj na ovitku pisma. In toliko se sme zahtevati od pisarniških vlog. Gospod minister gospod ravnatelj, gospa učiteljica.

Da se napravi edinstven tem zahtevam, naj gospa zastopnica učiteljic v višjem šolskem svetu blagovoli predlagati nam vsem učiteljicam po ministrstvu prosvete model »predikata — gospa — za urad — v govorici in v pisni vlogi. S tem se nam podeli družabno pravno stalšče, šolstvo pa se dvigne na višjo stopnjo svetovne kulture.

Marija Zalar.

Iz Jugoslavije.

— Novo predsedstvo višjega šolskega sveta za Slovenijo. Minister prosvete je na predlog pokrajinske uprave imenoval za novo dveletno dobo za predsednika dr. Stanko Beuka in podpredsednika tov. Frana Škulja.

— Z ozirom na današnje »Izjavo« pripominjamo, naj »izvršeno dejanje« g. pokrajinskega namestnika ne vzbuja pri naših članih nezaupanja do novega podpredsednika, dokler bo solidaren z voljenimi zastopniki v višjem šolskem svetu; o čemur pa ne dvomimo, da bo to vselej, dokler je član naše organizacije. Osebnostna vprašanja naj ne razdvajajo naših vrst!

— Časno število naših glasov. Lista poverjenišva UJU je od 3107 oddanih glasov dobila 2508 glasov (zadnjič 2338 glasov). Ker se naši glasovi dele na dva dela ni iz števila izida volitev razvidno celotno število naših volilcev, kakor n. pr. pri listi Slomškove zveze in Humekovi listi, na katerih so združeni glasovi obeh oblasti. Lista Slomškove zveze je dobila 453 glasov od teh 150 samostanskih (zadnjič 477), Humekova lista pa 120 glasov. — Povdarjamo da se število glasov oddanih UJU točno krije z našimi članskimi sezname. Čast zavednosti!

— Izid volitev učiteljskih zastopnikov za osnovno in meščansko šolstvo za višji šolski svet. Vseh volilcev 3107, razvejavljenih 50, praznih 72, neveljavnih 2. — Jelenc Luka 1597, Gnuš Anton 1536, Tomažič I. 1672; namestniki: Miklavčičeva J. 1527, Waštetoval I. 1604, Godec M. 1659. — Humek D. 120, Kalin I. 94. — Slapšak J. 453, Pečjak R. 449. — Zmaga UJU je silajna! Čast volilcem!

— Volitve srednješolskih zastopnikov učiteljstva v višji šolski svet. V skupini srednješolskih učiteljev so zmagali napredni kandidati, in sicer profesorja dr. Ljudevit Pivko (Maribor) in Fr. Jeran (Ljubljana) kot redna člana, profesorja Fr. Mravlak (Celje) in A. Lovše (Ljubljana) pa kot namestnika. Napredni kandidati so dobili po 97 glasov. Klerikalci so postavili samo enega kandidata za obe oblasti združili so svoje glasove na svojega kandidata prof. Jak. Žmavca (Maribor), oziroma namestnika dr. Breznika (Št. Vid), ki sta dobila pa kljub združitvi le 76 glasov. Razen tega je dobil prof. Pe-

brusiti dleto in tudi popraviti pokvarjena železa za kamen, to je kovati in kaliti, ker drug ne ve, kako prvotno obliko je imelo odlomljeno železo. Pripetilo se mi je, da mi je nekdo kalil železo, katero je bilo samo skrivljeno. Enako si mora učenec sam nabrusiti tudi skobelj, oblič in žago, znati mora oskobljati (poobljati) ravno ploskev ter pravilno prilipiti les itd. Ne sme se več pripetiti, da bi si absolutno obrtne šole sam ne znal pripraviti orodja: Z ozirom na potrebo hitrega in natančnega izdelovanja naj se učenec vadi tudi v rabi pomožnih sredstev, omogočujočih hitro in natančno izvršitev, v prvi vrsti torej šestila in prerezanah črt, ležečih v kljuko druga na drugi. Tako si učenec hitro in zanesljivo pomeni vse važnejše točke, da pride vsaka ploskev in oblika na pravo mesto. Izvežbati se mora najprej v delu s prostim očesom in prosto roko, a z ozirom na konkurenco in potrebo urnega dela se sme po dovršeni izobrazbi posluževati tudi navedenih praktičnih pomočkov.

Nekateri učitelji zastopajo mnenje, da kiharji na obrtnih šolah ne smejo rabiti pomožnega orodja strugala (rašpe) in pile, kar je seveda popolnoma napačno. Glavno delo se naj izvrši z diletom, a ne s strugalom, katero so stari kiharji

več rabili nego dleto. Moderni kihar se poslužuje strugala le izjemoma samo tam, kjer je res potrebno. Zato se naj vadi tudi učenec v tej omejeni rabi strugala. Kihar dobi n. pr. naročila za cerkev kip, ki mora biti štrafran itd. Gotovih delov kihar ne sme pustiti rezanili na ploskev, ampak jih mora s strugalom ali pilo izpopolniti, da jih lahko prevleče z barvo. Včasih je tudi potrebno, po okusu odstraniti s strugalom ostre robe na visokih delih obleke, ker se s tem napravi kakor na sliki z barvami kontrast med globino in višino, oblike se dvignejo in postanejo plastične. Isto velja za kamenite izdelke.

Praksa zahteva, da zna učenec svoje delo tudi popolnoma dovršiti. Tu prihaja v prvi vrsti v poštev rtesanje barv za polt, meso in različne obleke, zlatenje s pravim in kovinskim zlatom, osobito zlatenje na olje itd. Štrafranje ni tako lahko delo, kakor bi si marsikdo utegnil predstavljati. Če je kip slabo izdelan, ga je mogoče z barvami izpopolniti, nasprotno pa dobro izdelan, a slabo štrafran kip izgubi ves pravi vtisek. Zategadelj si mora znati učenec ali štrafran barve tudi za senco pripraviti kakor slikar, to se pravi, za senco primerne barve primešati. V globini mora začeti s temnimi toni in proti vi-

šini vedno svetlejšje nalagati, na tak način napravi kip lep, plastičen vtisek, nikoli pa ne sme mesnatih delov in obleke, svetlobe in sence prevleči v istem tonu.

Tekom dolgoletnega delovanja na obrtnih šolah, na podlagi lastnega opazovanja in premišljevanja sem spoznal potrebo gotovih reform v načrtu obrtnih šol. Vse premalo važnosti se polaga na praktično stran in posveča se preveč časa teoretičnim predmetom. To velja pred vsem o praktičnih delavnicah. Celotno med učenci se je razpaslo napačno mnenje, da tvori teorija glavni del, da je delavnica postranskega pomena in le zato določena, da izpolni predpisano število ur. V tej usodni zmoti se trudijo učenci, porabiti glavno moč in pridnost za teoretične predmete in doseči najprej v teoriji dobro klasifikacijo. Temu nasprotno ugotavljamo, da je srce obrtne šole delavnica in da imamo v teoretičnih predmetih le postranska in pomožna sredstva. Ob vsaki priliki, tudi med teoretičnim poukom, morajo učitelji zato vedno opozarjati učence na prevladujoči pomen delavnice in praktičnih vaj v delavnici.

Na šolah, kjer se goji obdelovanje obeh materialov, lesa in kamena, je predpisani čas 3 let-

nikov posebno z ozirom na istočasni teoretični pouk mnogo prekratek. To pomanjkljivost občutijo zlasti oni učenci, ki iz kateregakoli vzroka ne morejo nadaljevati svoje izobrazbe na kak višji šoli, temveč se morajo takoj podati v prakso, prevzeti mesto pomočnika ali otvoriti kot samostojni mojstri lastno delavnico. Za te absolute je nujno potrebno, da se ustanovi na obstoječih obrtnih šolah vsaj en ali dva višja letnika, namenjena izključno praktičnemu pouku v delavnici, strokovnemu risanju, izdelovanju načrtov itd.

Posebne reforme pa zahteva novi kulturni pravek, ki ga je pokrenilo na naši zemlji toliko stoletij pričakovano dejstvo lastne in svobodne države, Jugoslavije, ležeče na pragu med vzhodom in zapadno kulturo, obsegajoče tudi historična, žal, sedaj opustošena tla Macedonije, od kjer je Aleksander Veliki 356.—323. pr. Kr.), kralj iste Macedonije, ustanovil prvo svetovno državo. Tako smo poslali Jugosloveni tudi dediči grško-bizantinske kulture in prevzeli nalogo, obogatiti z originalno sintezo njenih elementov svet zapadne Evrope.